

MESLEK ve EĞİTİM DÜZEYLERİ BAKIMINDAN FARKLILIK GÖSTEREN VELİLERİN ÇOCUKLARI İÇİN TERCİH ETTİKLERİ SPOR BRANŞLARI

SPORTS BRANCHES THAT PARENT HAVING DIFFERENT PROFESSIONS AND EDUCATIONAL
BACKGROUNDS PREFER THEIR CHILDREN TO TAKE UP

İsmail TOPKAYA
iltopkaya@mynet.com
Şakir SERBES
Sserbes@comu.edu.tr

ÖZ

2002-2003 öğretim yılı Aydın il merkezinde yer alan ilköğretim okullarından altısında okuyan 180 çocuğun velilerine ulaşılarak, çocukları için tercih ettikleri spor branşları sorulmuştur.

Bağımsız değişken olarak velilerin mesleki durumları ve eğitim düzeyleri göz önüne alınmış, buna göre mesleki durum ve eğitim düzeyi farklılıklarının velilerin çocukları adına tercih edecekleri spor branşlarını etkileyip etkilemediği Ki-Kare analizi ile test edilmiştir.

Sonuç olarak mesleki durumu ile eğitim düzeyi gibi sosyal özelliklerin, velilerin çocukları için spor branşı tercihlerinde anlamlı farklılıklar yarattığı görülmüştür ($p < .05$).

Anahtar Sözcükler: Sosyal Tabaka, Spor Branşı, Tercih, Veli.

ABSTRACT

In 2003-2004 teaching year the parents of 180 students in 6 primary schools in the city center of Aydın were asked to report the sport branches they prefer their children to take up.

Parents' professions and educational backgrounds were taken as independent variables and chi-square analysis was done to determine whether the independent variables had an effect on the parents' choice of sports branches for their children.

As a result, it is found out that social characteristics such as having different professions and educational backgrounds cause a significant difference in parents' preferences of sports branches ($p < .05$).

Key words: Social stratum, branches of sport, preference, parent.

GİRİŞ

Bireylerin görüş düşünce ve yaşam biçimleri, içinde buldukları toplumsal yaşamın kuralları kadar, toplumsal yaşam içinde sahip oldukları sosyal statüler tarafından biçimlenmektedir.

Bireylerin toplum yaşam içinde yer aldıkları konum, statü ve bunların gerektirdiği roller de onların karar ve tercihlerini etkilemektedir.

“Meslek” toplumsal yaşamın gerektirdiği sosyal konum ve sosyal statü bağlamında önemli bir göstergedir. Bireyler kazanmış ve edinmiş oldukları “meslekleri” dolayısı ile o mesleğin gerektirdiği bazı rolleri yerine getirmek yanında, toplumsal ve ekonomik yaşamın o mesleği oturtmuş olduğu sosyal konuma göre de davranmaktadırlar.

Elbette bunun aksi de olmaktadır. Ancak böyle bir durum çoğu zaman toplumsal normlara uymama gibi haklı ya da haksız değerlendirmelere neden olabilmektedir.

“Eğitim” düzeyi de sosyal konum, sosyal statü ve sosyal roller için temel göstergelerden birisidir. Bireylerin almış oldukları eğitim düzeyleri yanında, almış oldukları eğitimin niteliği (tıp eğitimi, mühendislik eğitimi, öğretmenlik eğitimi v.b) sosyal konum için belirleyici olmaktadır.

Toplumsal hayatın en önemli gerçeklerinden birisi de sosyal tabakalaşma gerçeğidir. Bir çok sosyoloğa göre, toplumsal açıdan işlevsel ve zorunlu olduğu öne sürülen tabakalaşma, bir toplumun ırk,zenginlik,statü,saygınlık ve eğitim düzeyi gibi ölçütlere göre eşitsiz bir biçimde derecelenmesidir (Kızılcılık, Erjem,1996:505).

Farklı sosyal konumdaki bireylerin ortak gereksinmelerin dışında farklı ilgi, istek ve faaliyet alanları olduğu bir gerçektir. Bu farklılıklar sanat, spor ve serbest zaman anlayış ve uygulamalarında oldukça belirginleşir.

Bu olguyu kültürel farklılık olarak değerlendirmek de mümkündür. Çünkü farklı sosyal tabaka insanları, farklı toplum oluşturabilecek boyutta ayrımlaşabilmektedirler. Bu başka bir kültür anlamı da taşımaktadır. Kızılcılık ve Erjem’ e göre (1996: 337) kültür, bir toplumun yaşama tarzı olarak nitelendirilen unsurlardan oluşur.

Farklı sosyal tabakalara ait bireylerin, ait oldukları sosyal tabakanın gereği yaşam olanakları, kültürleri onların hangi spora ne derece ve ne şekilde katılabileceklerini de etkilemektedir (Öztürk, 1998: 42).

Herhangi bir sosyal konuma mensup ailenin kültürel yapısı, o ailenin bireylerini etkiler ve yönlendirir. Genellikle çocuklarının yetiştirilmesi, biçimlendirilmesi mensubu oldukları ailenin, dolayısı ile de mensubu oldukları sosyal tabakaya ait kültürün gerektirdiği şekilde olmaktadır.

Çocuklarının sosyalleşmesi adına ailelerin çocukları için öngördükleri seçimler onların sosyal konumlarını da yansıtmaktadır. Özellikle son yıllarda bir çok aile çocuğun daha etkin bir biçimde sosyal yaşam içinde olmasını istemektedirler. Bu isteklilik farklı tabakadaki aileler için ortak bir istek olma yolunda gelişmektedir. Çünkü aileler çocukların geleceği yönelik hazır hale gelmeleri gerektiğini fark etmeye başlamışlardır.

Çocukların normal bir yaşam sürdürmelerine olanak vermek, gelişmelerine uygun tutum ve davranışların sosyal çevrede kazanılması anlayışı kabul görmeye başlamıştır (Çakmaklı, 1991: 55).

Bu anlamda ailelerin çocuklarının yönelmelerini istedikleri alanlardan birisi de “Spor” alanıdır. Sosyalleşme adına özellikle ilköğretim çağı çocuklarında önemli işleve sahip olan spor etkinlikleri giderek ailelerde ilgi odağı haline gelmiştir.

Bu durum aile bireyi ebeveynlerin sahip oldukları meslek ve eğitim düzeylerinin, onların çocukları adına tercihlerini etkileyip etkilemediğini akla getirmektedir.

Örneğin bir araştırmaya göre, sporcu kimliği taşıyan geçmişinde spor yapmış aile bireylerinin çocuklarını spora yönlendirmeleri konusunda daha etkin ve başarılı olduklarını göstermiştir (Sallis ve ark., 1992: 1383-1388).

Sporcular üzerinde yapılan başka bir araştırmada ise, ailenin çevre, arkadaş ve kitle iletişim araçlarından daha önemli bir role sahip olduğu söylenmektedir (Kenyon, Grogg, 1970: 42).

Ailelerin eğitim düzeylerinin çocukların spora yönelmelerindeki etkisi konusunda yapılan başka bir araştırmada ise, eğitim düzeyinin spora yönlendirmede önemli rolü oynadığı belirtilmektedir (Wathins, Regmi: 1989: 657-658).

ÇALIŞMA

Çalışmanın Amacı: Bu çalışma velilerin eğitim geçmişleri ve meslekleri ile çocuklarının spor branşlarına yönelmesi arasında bir bağlantı olup olmadığını dair bir bulguya ulaşmayı amaçlamaktadır.

Gereç ve Yöntem

Çalışmanın evrenini Aydın il merkezi, örneklemini ise merkez ilçede farklı mahallelerde yer alan 6 ilköğretim okulunda okuyan ve yargısal örneklem esasına dayalı olarak seçilen 180 çocuğun velisi oluşturmaktadır.

2002-2003 öğretim yılında gerçekleştirilen bu çalışmada 180 öğrenci velisine ulaşılmıştır. Daha önce anlaşılabilirliği test edilen ve uzman görüşü alınarak hazırlanan sosyo-ekonomik düzey göstergeleri ile ilgili bağımsız değişken soruları ile, 10 spor branşı tercihinden oluşan bağımlı değişken niteliğindeki sorulardan oluşan soru formları ulaştırılmış ve cevaplandırılmaları istenmiştir.

Bu çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi, bağımsız değişken olarak sadece meslek ve eğitim düzeyleri ele alınarak yapılmıştır. Buna göre sosyal tabaka göstergesi olarak seçilen meslek ve eğitim düzeyinin, velilerin çocukları adına spor branşı tercihlerini etkileyip etkilemediği araştırılmıştır.

Elde edilen veriler öğrenci velilerinin meslek ve eğitim düzeylerine göre frekans dağılımları ile bu özelliklere bağlı olarak spor branşı tercihlerinin frekans dağılımları çapraz tabloda gösterilmiş, ayrıca farklı mesleklerin ve eğitim düzeylerinin spor branşı tercihini etkileyip etkilemediği χ^2 anlamlılık testi ile $p < .05$ düzeyinde araştırılmıştır.

BULGULAR

Velilerin meslekleri incelendiğinde, mesleğini açıkça belirten 161 öğrenci velisinin 20'si (%12) tıp doktoru, 41'i işçi (%25), 37'si çiftçi (%23) ve 63'ü (%39) memurdur (Bkz.Tablo1).

Tablo 1. Meslekleri Farklı Velilerin Çocukları İçin Tercih Ettiği Spor Branşları

.....Branşlar Meslekler	Yüzme	Tenis	Halk Oyunları	Futbol	Atletizm	Güreş	Voleybol	Basketbol	Masa Tenisi	Hentbol	Toplam
Tıp Doktoru	9	6		1	2		1	1			20
İşçi	2		4	14	4	7	2	3	2	3	41
Çiftçi	3	2	5	11	2	5	3	2	1	3	37
Memur	11	7	4	22	5	3	2	3	2	4	63
Toplam	25	15	13	48	13	15	8	9	5	10	161

s.d:27, χ^2 :41,2, $p < .05$

Tablo 1 de görüleceği üzere, mesleklerden hareketle velilerin çocukları için spor branşı tercihlerinin ilk üç sıralaması aşağıda görüleceği gibidir.

	Tercih Sırası	Branş Tercihi	Tercih Oranı	Yüzde
Tıp Doktorları:	1.Sırada	Yüzme	20/9	% 45
	2.Sırada	Tenis	20/6	% 30
	3.Sırada	Atletizm	20/2	% 10
İşçiler:	1.Sırada	Futbol	41/14	% 34
	2.Sırada	Güreş	41/7	% 17
	3.Sırada	Halk Oyunları	41/4	% 10
Çiftçiler:	1.Sırada	Futbol	37/11	% 30
	2.Sırada	Halk Oyunları	37/5	% 14
	3.Sırada	Güreş	37/5	% 14
Memurlar:	1.Sırada	Futbol	63/22	% 35
	2.Sırada	Yüzme	63/11	% 17
	3.Sırada	Tenis	63/7	% 11

Görüldüğü gibi tıp doktorları, diğer meslek grubu üyesi velilerden belirgin bir şekilde farklılık göstermektedir. Bunun yanı sıra işçi ve çiftçi meslek grubu üyesi velilerin tenis ve yüzme spor branşı tercihinde bulunmamış olmaları da sosyolojik anlamda kayda değer görülmektedir.

Memur grubu üyesi velilerin tenis ve yüzme tercihleri ile tıp doktorlarına, futbol tercihleri ile çiftçi ve işçi grubu üyelerine benzerliği de dikkate değer görülebilir.

Ayrıca belirtilmesi gereken diğer bir bulgu da, spor branşı tercihlerinde futbol branşının tıp doktorları dışında diğer üç meslek grubu üyesi velilerce birinci sırada tercih edildiğidir.

Tipki eğitim düzeyi gibi, sosyal tabaka göstergelerinden birisi olan mesleğin de velilerin çocukları adına spor branşı tercihinde anlamlı bir farklılık yarattığı görülmektedir (P<.05).

Velilerin eğitim düzeyi incelendiğinde, soru formunda eğitim düzeyini belirtmiş olan 180 veliden 38'nin (%21) yükseköğrenimli, 50 sinin (% 28) lise ve dengi okul mezunu, 92 sinin (%51) ise ilk ve ortaokul mezunu olduğu görülmektedir (Bkz.Tablo 2).

Tablo 2. Eğitim Düzeyi Farklı Velilerin Çocuklar İçin Tercih Ettiği Spor Branşları

Branşlar Eğitim Düzeyi	Branşlar										TOPLAM
	Yüzme	Tenis	Halk Oyunlar	Futbol	Atletizm	Güreş	Voleybol	Basketbol	Masa Tenisi	Hentbol	
Üniversite	14	9	2	3	3		3	2	1	1	38
Lise	10	8	3	9	5	1	4	5	2	3	50
İlk /Ortaokul	2	1	9	41	7	14	2	4	4	8	92
TOPLAM	26	18	14	53	15	15	9	7	7	12	180

s.d:18, χ^2 :70,87, p<.05

Tablo 2 de görüldüğü gibi, eğitim düzeylerinden hareketle velilerin çocukları için spor branşı tercihlerinin ilk üç sıralaması ise aşağıdaki gibidir.

	Tercih Sırası	Branş Tercihi	Tercih Oranı	Yüzde
Yükseköğrenimli Veliler:	1.Sırada	Yüzme	38/14	%37
	2.Sırada	Tenis	38/9	%24
	3.Sırada	Futbol	38/3	%0.7
Lise Mezunu Veliler:	1.Sırada	Yüzme	50/10	%20
	2.Sırada	Futbol	50/9	%18
	3.Sırada	Tenis	50/8	%16
İlk ve Ortaokul Mezunu Veliler:	1.Sırada	Futbol	92/41	%45
	2.Sırada	Güreş	92/14	%15
	3.Sırada	Halk Oyunları	92/9	%10

Velilerin eğitim düzeylerinden hareketle spor branşı tercihlerine bakıldığında, eğitim düzeyi düştükçe futbol branşı tercihi arttığı, yüzme branşı tercihinin ise belirgin bir şekilde eğitim düzeyinden etkilendiği görülmektedir. Ayrıca tenis branşı tercihinde de futbolun tersine, eğitim düzeyi düştükçe tercih edilmeme gibi bir görünüm ile karşılaşılmaktadır.

Yine güreş ve halk oyunları tercihlerinin ise, en düşük eğitim düzeyine sahip velilerce yapılmış olması, ilginç ancak açıklanabilir bir durumu yansıtmaktadır.

Bu bağlamda sonuç olarak velilerin öğrenim düzeyleri, onların çocukları için spor branşları tercihleri üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığını söylemek mümkün görülmektedir ($P<.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Velilerin ilköğretim çağındaki çocukları için spor branşı tercihleri konusunda mesleklerinin ve öğrenim düzeylerinin önemli rol oynadığı bu araştırmanın sonuçlarındandır. Buradan hareketle meslek ve öğrenim düzeyi gibi etkenlerin sosyal konum için önemli belirleyenler olduğu düşünülürse, içinde yer alınan sosyal konumun, çocukları adına ebeveyn tercihlerini etkilediği söylenebilir.

Bir tıp doktorunun, bir akademisyenin ya da üst düzey bir subayın çocuğu adına spor branşı tercihinin güreş, halk oyunları ya da atletizm yerine yüzme, tenis gibi spor branşları doğrultusunda kullanabileceğini söylemek mümkün görülmektedir.

Aynı şekilde bir fabrika ya da tarım işçisinin çocuğu için spor branşı tercihinin tenis olma olasılığının düşük olması, mensup olunan sosyal sınıfın sosyo ekonomik ve kültürel gerçeği ile açıklanabilir.

Ülkemizde ailelerin meslek ve eğitim durumlarından yola çıkılarak, velilerin çocukları için spor branşları tercihi konusunda bilimsel bir çalışmaya ulaşamamıştır.

Ancak genel kabul gören görüşe göre futbol, güreş, dövüş sporu gibi spor branşlarının orta ve alt sosyal tabakaya mensup kişilerin uğraş alanlarıdır.

Yüzme, tenis, golf, kayak gibi spor branşlarının ise, üst sosyal tabaka mensuplarının ilgi ve uğraş alanı olduğu da benzer bir ifadedir.

Bunların mantıklı ve açıklanabilir tarafı, spor branşlarına ilginin kültürel birer yansıma olduğu ve sosyo-ekonomik bileşenlerden etkilendiğidir.

Uluslararası düzeyde ise, sosyal sınıflarla spor branşları ilişkisine dayanan bir çok literatür mevcuttur. Örneğin Renson' a göre (1976: 438), Belçika' nın sosyal sınıf yapısıyla, spor branşı uğraşısı arasında belirgin bir ilişki vardır. Kayak, golf, tenis gibi spor branşlarıyla ilgili olanlar üst sosyal sınıflarda yer alırken, jimnastik, atletizm, judo, boks, futbol ve hentbol branşları ile ilgili olanlar alt sosyal tabakada yer almaktadırlar.

Nowak'a göre ise (1969: 142), Polonya' da elit boksörlerin % 70'i işçi sınıfına ait bireylerden oluşmaktadır.

Futbol branşının orta ve alt sosyal tabakaya mensup toplulukların tutkuyla bağlandıkları, çok önemli ilgi ve uğraşı alanı olduğu bilinmektedir. Bu anlamda tarihsel süreç içerisinde bakıldığında birçok bilgiye ulaşmak mümkündür. 1850 yılları ve sonrasında İngiltere işçi sınıfının futbol ile ilişkisi kayda değer bir olgudur. Örneğin Manchester United takımının, Manchester'lı dokuma işçilerinin, Liverpool takımının liman işçilerinin ve Nottingham Forrest takımının ise kömür işçilerinin çevresinde toplandıkları futbol takımları olduğu bilinmektedir (Bora, 1993: 297-298).

Çalışmanın sonuçlarını, eğitim sosyolojisi bağlamında değerlendirmek gerekirse;

- ⇒ İlköğretimde görev yapan sınıf öğretmenleri ve özellikle beden eğitimi öğretmenlerinin çocukların ilgi duyduğu spor branşları konusunda duyarlı olmaları gerektiği söylenebilir.
- ⇒ Bazı öğrenci velilerinin spor branşları konusunda muhafazakar bir tutum sergilemeleri konusunda sağduyulu olunmalıdır.
- ⇒ Ülkemiz genel sosyo-ekonomik gerçeğinden hareketle, Anadolu ve büyük kent merkezlerinin periferinde kalan okullardaki eğilimlerin ve ilgi alanlarının neler olduğunun bilinmesi ve buna cevap verilebilecek bir mesleki yeterliliğin önemi ortaya çıkmaktadır.
- ⇒ Üst sosyal sınıf olarak nitelendirilen, belli bir kesime hitap eden eğitim kurumlarında, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının farklılaşabileceği bir gerçektir.

Görev yapılan bir okulun, çevrenin, coğrafyanın sosyolojik gerçekleri eğitim alanına yansıyan gerçekliklerdir. Buradan hareketle eğitim ilkelerinden “ Eğitimde Hayatilik İlkesi” öğretmen yeterlilikleri bağlamında ihmal edilmemesi gereken ilkelerdendir.

YAZARLAR HAKKINDA

İsmail Topkaya, lisans eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi'nde bitirdikten sonra yüksek lisans eğitimini Marmara Üniversitesinde tamamladı. Akademik çalışma alanları arasında beden eğitimi ve spor eğitimi, spor pedagojisi ve futbol öğretimi bulunmaktadır. İsmail Topkaya halen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesinde görev yapmaktadır. Kendisine iltopkaya@mynet.com adresinden ulaşılabilir.

Şakir Serbes, lisans eğitimini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde bitirdikten sonra lisansüstü eğitimini Bulgaristan'da Sofya Milli Spor Akademisinde tamamladı. Halen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde beden eğitimi okutmanı olarak çalışmakta olup hareket ve antrenman bilimleri, beden eğitimi ve spor öğretimi ile atletizm konuları akademik ilgi alanlarını oluşturmaktadır. Kendisine Sserbes@comu.edu.tr adresinden ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

Bora, T. (1993). **Futbol Kültürü**. İletişim Yayınları: İstanbul.

Çakmaklı, K. (1991). **Aileler İçin Sosyal Hizmet**. T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları: İstanbul.

- Kenyon,G.S., TJVL, Grogg. (1970). **Contemporary Psychology of Sport: Proceedings of the Second International Congress of Sport Psychology**. The Athletic Institute: Chicago.
- Kızılcelik, S., T., Erjem. (1996). **Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü**. Saray Kitabevi: İzmir.
- Nowak,W. (1969). **Social aspects of Polish boxers and their environment in the light of questionnaires and surveys**. International Review of Sport Sociology, 4.
- Oztürk, F.(1998). **Toplumsal Boyutlarıyla Spor**. Bağırhan Yayınevi: Ankara.
- Renson,R.(1976). **Social Status Symbolism of Sport Stratification**. Hermers,10,1976
- Sallis, J.F ve ark.(1992). Parental behavior in relation to physical activity and fitness in 9-year old children. **Sports Medicine AJDC**, 146, November.
- Speitzer, E., E.E.,Synder. (1973). Family influence and involvement in sports. **Research Quarterly**, 44.
- Wathins, D., M., Regmi. (1989). Participation in sport a nepalese investigation, **Perceptual**, 69.

Ek1: Anket

Sayın Veli,

Aşağıdaki sorular bilimsel amaçlı bir çalışma için hazırlanmış olup, sizi ve çocuğunuzu bağlayıcı bir özelliği yoktur. Sorulara olabildiğince doğru cevap vermeniz, çalışma sonucunda elde edilecek bilgilerin doğruluğunu etkileyecektir. İlginiz için teşekkür eder, saygılar sunarız.

İsmail TOPKAYA-Şakir SERBES

- 1-Cinsiyetiniz:.....
- 2-Eğitim durumunuz:.....
- 3-Mesleğiniz:.....
- 4-Yaşınız:.....
- 5-Ortalama aylık düzeyiniz(aile olarak):.....
- 6-Spor yaptınız ya da yapıyor musunuz?.....

Aşağıda bazı spor branşları sıralanmıştır. Çocuğunuzla ilgili olarak onun adına tercih ettiğiniz spor branşlarını 1'den 10'a kadar öncelik sırasına göre numaralandırınız.

NOT:İstediğiniz kadar tercih yapabilirsiniz.

- Yüzme (.....)
- Tenis (.....)
- Güreş (.....)
- Halk Oyunları (.....)
- Futbol (.....)
- Basketbol (.....)
- Atletizm (.....)
- Cimnastik (.....)
- Masa Tenisi (.....)
- Voleybol (.....)